

Til Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

530.00
15/12-09
200902447-074

Oslo 14.12.09
Vår ref: 635/BeS
Deres ref: 200902447-/ELR

Høring NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern

Human-Etisk Forbund takker for anledningen til å avgi høringssvar til forslaget om en samlet diskrimineringslov.

Vi oppfatter mye av Diskrimineringslovutvalgets arbeid å ligge utenfor det Human-Etisk Forbund har meninger om og kompetanse i forhold til. Vi velger derfor å konsentrere oss om de delene av utredningen vi oppfatter handler om å ivareta våre menneskerettslige forpliktelser gjennom intern lovgivning.

For det første mener vi det er en god ide å samordne lovverk i forhold til de ulike diskrimineringsgrunnlag og samfunnsområder. Samtidig ser vi at det er noen utfordringer med dette, fordi de ulike typer utfordringer man står overfor kan være ganske ulike og mer eller mindre komplekse.

Vi gir vår tilslutning til utvalgets intensjonserklæring for arbeidet:

"Utvalget har tatt utgangspunkt i at alle mennesker er like verdifulle og har samme menneskeverd, og at det bør være et mål å fremme likestilling uavhengig av biologiske, sosiale og kulturelle forhold."

Uttømmende liste eller sekkekategori?

En forutsetning for samordning av lovverket, er at ingen skal komme dårligere ut enn med dagens lovgivning. Diskrimineringsvernet skal snarere tydeliggjøres og styrkes.

Vi mener at det er viktig å ta høyde for eventualiteter man ikke nødvendigvis ser i dagens situasjon, gjennom å føye til en sekkekategori *"andre liknende vesentlige forhold ved en person"*. Da rommer loven en mulighet for å fange opp også grunnlag for diskriminering man ikke i første omgang har erkjent eller kan plassere i forhold til opplistingen foran. Dermed blir loven både symbolsk og reelt universell, og det slutter vi oss til.

Diskriminering eller forskjellsbehandling?

Vi slutter oss til flertallets oppfatning av at begrepet som bør benyttes, er diskriminering og ikke forskjellsbehandling. Både fordi det understreker alvoret og korresponderer med konvensjonenes ordlyd, og fordi forskjellsbehandling til tider faktisk er tillatt dersom den er saklig begrunnet og ivaretar andre viktige hensyn. Man kan også tenke seg en positivt ladet

forskjellsbehandling – for eksempel ulike former for kvotering for å sikre bedre balanse og innflytelse fra grupper og individer som har vanskelig for å nå opp og fram i utgangspunktet. Slik vi oppfatter det, er begrepet diskriminering nettopp en sakssvarende betegnelse på det som ligger i begrepet ”usaklig forskjellsbehandling”.

Vi vil samtidig peke på hvor viktig det er at en ny samlet lov også signaliserer og i praksis ivaretar perspektivet om at målet er likestilling og/eller likeverdighet, og at ambisjonen fra statens side er større enn bare å hindre direkte eller indirekte diskriminering. Med andre ord handler det også om aktivt å tilrettelegge for og stimulere til likestilling, ikke bare forhindre eksplisitt diskriminering. Et eksempel som signaliserer dette på en god måte, er tittelen til ”Likestillings- og diskrimineringsombudet”.

Vi ser at dette særlig er ivaretatt i lovforslagets tredje del, men mener man vil stå seg på å kommunisere dette tydelig når man omtaler loven og dens virkeområde.

Lovens virkeområde

Human-Etisk Forbund er enig med mindretallet som går inn for at loven også skal gjelde familieliv og andre private forhold, selv om det erkjennes at loven ikke aktivt vil kunne håndheves av ombudet og nemnda. Det bør finnes en adgang til å fremme sak/inngi klage over diskriminering som finner sted også i den private sfære. Vel regulerer menneskerettighetene borgernes rettigheter i forhold til staten, men staten må også ha et ansvar for å forhindre diskriminering på viktige områder som vil være avgjørende for enkeltindividers muligheter til å benytte seg av sine rettigheter som borgere.

Tilleggsprotokoll nr 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen

Human-Etisk Forbund slutter seg til mindretallet som foreslår at Norge skal ratifisere Tilleggsprotokoll nr 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Vi mener det skal svært gode grunner til for at en moderne rettsstat ikke påtar seg de forpliktelser som følger av en dynamisk utvikling av menneskerettsinstrumentene og -bestemmelsene. Ikke minst fordi dette lett vil gi signaler til andre land med større menneskerettsutfordringer om at man kan velge hvilke forpliktelser man vil og ikke vil anerkjenne.

Vi deler også mindretallets oppfatning av at protokollen primært innebærer prosessuelle fordeler for ofre, og at det er vanskelig å se noen grunn til å motsette seg dette.

Prinsipielt mener vi at de konvensjoner og tilleggstekster som skal tas inn i norsk lov, bør tas inn i Menneskerettsloven og gis samme type status. Det blir lett en utfordring dersom ulike lover ivaretar ulike konvensjoner på forskjellig måte – for eksempel i forhold til om bestemmelsene skal ha forrang overfor øvrig intern rett eller ikke.

Grunnlovsfesting av retten til ikke å bli diskriminert

Human-Etisk Forbund anser Grunnloven for å være et viktig politisk grunnlag for den norske stat og statens menneskerettslige forpliktelser bør grunnlovsfestes både generelt og mer spesifikt på sentrale områder. Vi ser ikke dette som en demokratisk begrensning, snarere tvert om. Dette var en sentral problemstilling blant annet i den siste maktutredningen. Den gangen støttet Human-Etisk Forbund Hege Skjeies dissens som vektla at en slik sikring av

individenes rettigheter snarere er en utvidelse av demokratiet, ved at et politisk flertall ikke kan overkjøre individers og minoriteters konvensjonsgitte rettigheter.

Human-Etisk Forbund er glade for at hele utvalget ønsker å grunnlovsfeste retten til ikke å bli diskriminert. Når det gjelder hvordan en grunnlovsparagraf bør utformes, gir forbundet sin tilslutning til flertallets forslag om at ikke-diskrimineringsbestemmelsen i Grunnloven utformes slik at den kan håndheves rettslig og fungere som en skranke for lovgivningen gjennom domstolenes adgang til å prøve bestemmelsen. Dette er et standpunkt vi mener bør være retningsgivende ved en menneskerettslig gjennomgang av konstitusjonen, og vi håper dette perspektivet er ivaretatt av det utvalget som pt arbeider med dette.

Vi er glade for at Menneskerettsloven endelig kom på plass i 1999, men ser det kompliserende i at Grunnlovens § 110 C slår fast at menneskerettighetene skal sikres og at dette skal ivaretas gjennom lov av lavere trinnhøyde. Samtidig slår Menneskerettsloven fast at menneskerettighetsbestemmelser skal ha forrang i forhold til annen intern lov. Problemet er at både de konvensjonene som er inntatt og forrangsbestemmelsen er gitt lavere trinnhøyde enn Grunnloven, så det er uklart hvordan en eventuell motstrid i en grunnlovsbestemmelse vs en menneskerettighet skal håndteres. Nettopp uklarheten i denne måten å håndtere det på, er bakgrunnen for at Human-Etisk Forbund gir sin tilslutning til en mer direkte hjemling av ikke-diskrimineringsbestemmelsen i Grunnloven.

Med vennlig hilsen

For Human-Etisk Forbund

Kristin Mile,
Generalsekretær

Bente Sandvig,
fagsjef